

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
Ista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna na-
ročnina 50 — D
mesečna 5 — „
Izposojništvo
celoletno 100.
Posamezne
vlike se ra-
čunajo po D1-25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 50 p.

Kaj hočemo?

Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Pogled v bodočnost.

V Evropi se pripravljajo važne reči in zato bo prav, da v tem naše bralce nekoliko poučimo.

Že nekaj tednov se vrši v Londonu konferenca angleške, francoske, laške in belgijske države, ktere se udeležujejo kot gostje tudi zastopniki Amerike. Na tej konferenci gre zato, da se uredi zlasti spor med Francosko in Nemčijo glede plačevanja vojne odškodnine. Kakor znano so se Nemci branili plačevati toliko, kolikor je Francija od njih zahtevala na podlagi diktirane mirovne pogodbe iz l. 1919. Zato pa so Francozi in Belgijci vojaško zasedli del nemške države, takozvano Porurje, da si vzamejo sami, kar so zaman zahtevali. Ta spor med Nemci in Francozi je velika zapreka za končno pomirjenje Evrope, zlasti pa velika nevarnost za nove vojne konflikte. Angleški predsednik delavske vlade si je nadel veliko in težavno nalogo, da ta spor spravi s sveta. Amerika se v evropske zadeve sedaj noče vtikati. Vsa Evropa je danes dolžnik bogate Amerike, ki je po vojni zavzela v svetu tisto vodilno vlogo, ki jo je do svetovne vojne imela Anglija. Amerikanci pravijo, da ne bodo Evropi nič več posodili, ker so tam hudobni in neumni ljudje, ki se samo na novo oborožujejo, da bi se mogli pri prvi priliki znova med seboj klati in uničevati. Če pa Evropa preneha z oboroževanjem — tako pravijo — bomo pa radi posodili. Uravnava spora med Francosko in Nemčijo pa brez denarja ni mogoča. Denar imajo pa amerikanski bankirji, ki imajo zato na londonski konferenci tudi veliko besedo. Ti bi na daljšo dobo Nemcem posodili denar, a ta denar bi se porabil za pla-

čevanje vojne odškodnine Franciji in Belgiji. Koliko in kako bodo Nemci odplačevali svoj dolg Francozom in Belgijcem, o tem pa so napravili gospodarski strokovnjaki poseben plan, ki se imenuje na kratko „Dawesov načrt“.

Sedaj vse kaže, da bo konferenca v Londonu dobro končala in da bo Macdonald, predsednik angleške delavske vlade, svoj cilj dosegel. Če se to zgodi, moramo biti pripravljeni na nadaljne velike dogodke. Ti bodo pa sledeči:

Poravnavi spora med Francosko in Nemčijo bo sledil poklic Nemčije v „Zvezo narodov“, ki se je ustanovila po vojni na pobudo ranjkega amerikanskega prezidenta Wilsona. Ta „Zveza narodov“ danes nima še prave veljave in moči, ker v njej še ni ne Nemcev ne Rusov in ne Amerike. Ker pa bo po londonski konferenci Nemčija sprejeta v to „Zvezo narodov“, bodo seve povabljeni tudi Rusi. Rusi bodo najbrže rekli, da vstopijo, ampak le pod gotovimi pogoji. Spomnili bodo zapadne države, da Rusija na mirovni konferenci ni sodelovala in da se je svet urejal brez nje in celo proti njej. Zahtevali bodo revizijo mirovnih pogodb, za kar so že danes tudi Angleži. Posledica tega bo nova mednarodna konferenca, ki bo mirovne pogodbe pregledovala in popravljala. Zlasti srednja Evropa in Balkan bo sta predmet ponovnega razpravljanja. Vse stremljenje hrvaške kmečke republikanske stranke in njenega voditelja Štefana Radiča gre za tem, da bo na tej novi mednarodni konferenci zastopan tudi hrvaški narod poleg srbskega. Če bomo zastopani tam tudi Slovenci, je odvisno od

spretnosti in pameti naših političnih mož.

Kakor hitro so v Belgradu videli da bo londonska konferenca dobro končala, so spoznali tudi — saj niso bedaki! — kam to vodi. Na drugi strani so čuli o Štefanu Radiču in njegovem potu v Moskvo ter o dogodkih, ki so se tam razvili. Rusija more z lahkoto spraviti na bodočo mednarodno konferenco tudi zastopnike raznih balkanskih narodov, med njimi tudi hrvaškega in slovenskega.

To je bil Belgradu poglaviti vzrok, da je v zadnji krizi popustil. To je nekakšen poskus omame Hrvatov in Slovencev na eni in tihega obdržanja centralistične ustave na drugi strani. Kadar bi nevarnost mi-

nila, bodo pa v Belgradu — tako si tam tiho mislijo — vajeti zopet napeli.

Mi vemo, da se mora Jugoslavija obdržati in urediti samo tedaj, ako se prizna vsakemu od njenih narodov pravica samoodločbe. Vrniti se je treba nazaj na l. dec. 1918. Ne glede na vse druge važne notranje politične dogodke in obljube od te ali one strani, morajo imeti Slovenci pred očmi svoj končni cilj, to je svojo suverenost, ki more najti priznanje in veljavo le v **federativni republiki**.

Tudi v politiki mora vsak narod najti neko ravno črto, ki ga vodi do cilja, da ga ne izgubi izpred oči. To črto držimo mi.

Pomen nove vlade.

Nova vlada, ki jo imamo sedaj približno že dva tedna, je prišla nad nas ali med nas popolnoma nepričakovano. V nedeljo zjutraj so ljudje vstali izpod centralistične politične odeje, zvečer pa so se pokrili že s federalistično! Nova vlada je prišla kar čez dan!

Ker pa se nobena stvar na svetu ne zgodi, če ni že zdavnaj nekje rojena in pripravljena, zato tudi nova vlada ni prišla v resnici nepričakovano, ampak samo navidezno. Nepričakovano je prišla samo za naše navadne oči. Kdor pa je vajen gledati bolj globoko, tega nova vlada ni presenetila, ampak ga je presenetil morebiti samo **trenotek**, v katerem se je nova vlada rodila.

Iz vsega, kar smo dosedaj zvedeli o namenih nove vlade, vidimo, da se je postavila nova vlada na stališče, naj v Srbiji vladajo Srbi, na Hrvaškem Hrvatje, v Sloveniji pa Slovenci. Kakšni Srbi naj vladajo v Srbiji, demokratje ali radikalni, je **postranska** stvar. Ravno tako je **postranska** stvar, kakšni Hr-

vatje naj vladajo na Hrvaškem, in ravno tako je **postranska** stvar, kateri Slovenci naj vladajo v Sloveniji. **Princip je, naj vlada povsod tisti, kdor ima v svojem kraju za seboj večino ljudstva.** Kdor ima v Srbiji večino, naj vlada v Srbiji, Kdor jo ima pa v Sloveniji, naj vlada v Sloveniji!

To je globlji pomen nove vlade. Ta pomen bi lahko označili tako, da je nova vlada korak k zmagi federalistične ideje v naši državi.

Ta ideja pa ni nič novega. Ta ideja živi v naši državi že od takrat, odkar so se ujedinili Slovenci, Srbi in Hrvatje v novo državo. Kakor hitro je bila izrečena beseda: Ujedinili so se trije, in ne eden, takrat je bil tudi že spočet **federalizem**. Bilo je samo vprašanje časa, kdaj bo federalizem tudi rojen. Da bo prej ali slej rojen, o tem ni moglo biti dvoma. Šlo je le za dan rojstva.

Z rojstvom federalizma ali z ujedinjenjem **treh** narodov pa je bila obenem obsojena na smrt zgod-

LISTEK.

58

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoz.

„Bog nas varuj!“ je zaklicah Alapič.

„Ta voz je treba hitro, mirno in spretno razvozljati, in za Vašo spretno roko, gospod Gašpar, je pri tej stvari določena glavna naloga. Dediče pokojnega Zrinjskega sem do polovice že pripravil, da vrnejo Tahu za uživanje Božjakovino, ki mu jo je Nikola pred šestimi leti vzel. Stari Tahi bi lahko šel tje stanovat. Tahov sin Gabiel bi poročil Zofko, hčer Uršule Heningovice, ki bi z mladim parom lahko bivala na Susjedu in na Stubici, vdova pa bi Tahu vrnila 20.000 goldinarjev. Na ta način bi Taha spravili s Susjeda in pomirili dve družini, ki sta celo kraljevino zapletli v krvave prepire. Kaj mislite Vi o tem?“

„Prečastni,“ se je Gašpar priklonil in izbulil oči, „čudim se Vaši državniški modrosti. Stvar je imenitno zasnovana. Ali kolikor poznam naglo naravo gospe Uršule —“

„Zaradi nje si ne delajte skrbi,“ se je škof nasmehnil, „Uršula je privolila!“

„Privolila?“ se je čudeč se umaknil Gašpar.

„Da,“ je prikimal Draškovič, „Vaša naloga je, da pridobite Taha, s katerim ste dobro znani. Toda požurite se, predno se bo Ambrož Gregorijanec vrnil z bratislavskega zбора. Vem, da je tej moji osnovi nasproten. Posebno Vam priporočam, da se v tej stvari dogovorite z gospo Ano Konjsko, ki je svojo mater popolnoma pridobila za ta načrt. Ali ste voljni?“

„Sem, gospod ban, pri Bogu, storil bom po Vaši zapovedi,“ je rekel Gašpar.

„Bog Vas blagoslovi, gospod Alapič,“ je rekel škof in z vzdignjeno roko odslovil plemiča.

Črez nekaj časa je stopil v sobo drugi ban, knez Franjo Frankopan.

„Baš prav ste prišli, gospod tovariš,“ je rekel škof, „glejte, ravno danes sem prejel pismo iz Bratislave, berite ga! Kakor sem rekel, se je zgodilo. Velika preiskava proti Tahu se je popolnoma razplnila, počakajte še kak mesec dni, pa boste od samega začudenja izbulili oči. Susjedskega gospoda ne moremo naravnost potegniti iz kraljeve zaščite, ampak samo po ovinkih.“

Frankopan je pismo prečital, stisnil usta, vrgel pismo na mizo in rekel: „Prav imate, prečastiti, mi vojščaki smo v državnih rečeh pravi otroci, ker mislimo, da večna pravica nikdar ne dremlje.“

XXII.

Na Margaretino, popoldne — bil je krasen julijski dan — se je pripeljala velika popotna kočija pred vrata grada Susjeda. Gospod Tahi je menda goste pričakoval, ker je prišel po stopnjicah, prišlece zelo prijazno sprejel in jih spremil v svoje sobane. Bila sta dva moža, po navihanih brkih in zategli latinščini sodeč očitno tujca. Eden, velik debeluhar s cvetočim licem in nosom, se je zval Juro Hoszu, drugi, majhen suhljač, kašljač in žolt, pa Andrej Majtenyi; oba sta bila Madžara, oba carinika iz Nedeljišča, ki ju je kraljevska komora poslala kot poverjenika, da preiščeta in poravnata spor komorskih ljudi s Tahom. Toliko so izvedeli ljudje o njima od njunega kočijaža Medžimurca. Madžara sta se komaj nekoliko ogle-

dala po gradu in ko je drugo jutro Štefan Grdak prišel, da bi se jima poklonil, sta bila kajpada že pred svitom s Tahom krenila na lov in proti Stubici, odkoder ju pred osmimi dnevi ni bilo nazaj pričakovati. Desetega dne se je pred gradom začulo silno lajanje. Cela tolpa psov je pridrvela na dvorišče, za njo pa na konjih komisarji in Tahi s sinom Gabrijelom, ki je zaklical Bošnjaku, naj Grdak popoldne pride na grad pred gospoda, naj prinese račune in vse ključe.

Po obedu so sedeli na Susjedu za mizo gospod Hoszu, ki je bulil pred se in si „bezal“ po zobeh, Majtenyi, ki je zakopal svoj podvrtni nos v šop pisem, in gospod Tahi, ki je komisarjema veselo natakal čaše.

„Torej, presvetli,“ je začel Majtenyi s svojim počasnim, hreščecim glasom, „zakupna pogodba je podpisana, najino delo je opravljeno. Sedaj treba samo še Grdaka poklicati, da predloži račune.“

„Hvala Vama, plemenita gospoda, za Važno dobroto in pravičnost,“ je rekel Tahi, „kraljevi svetlosti se bom še posebe zahvalil. Ta mali dar, ki sem Vam ga izročil, je samo del moje dolžne hvaležnosti, moja skrb bo, da se Vam še obilneje oddolžim.“

Majtenyi se je v zahvalo poklonil, Hoszu pa je pripomnil: „Krasne lovske pse imate, blagorodje; jaz te reči razumem, ker sem sam lovec.“

„Izbral bom za Vas par angleških, gospod Hoszu,“ je odgovoril Tahi, „jaz sam se ne pečam toliko z lovom, ki je glavna stvar mojega sina Gabrijela.“

„Hvala, blagorodje,“ je prikimal Hoszu, „Vaš sin je imeniten gospodič.“

(Dalje prih.)

vinska laž, da se je ujedini »eden«. S smrtjo te zgodovinske neresnice pa so umrli tudi vsi oni, ki so jo branili in nanjo prisegali, bodisi iz slabo razumevanega narodnega idealizma ali pa iz umazanega spekulantstva.

Zmage federalistične misli danes ne more preprečiti nobena sila več. Lahko še nekoliko ovira njen popoln razvoj, zatreji pa ga ne more. Federalizem je na zmagovitem pohodu in bo zmagoval tako dolgo, dokler ne bo na Balkanu ustvarjena velika federativna zveza balkanskih narodov, v kateri bo vsak v svojem kotu gospodaril po svoje: Slovenec v Sloveniji, Hrvat na Hrvaškem, Srb v Srbiji, Bolgar v Bolgariji, vsi skupaj pa bomo lahko živeli med seboj v miru in slogi in ne v večnih prepirih.

Taka država bo šele prava jugoslovanska država, v kateri bodo vsi »Jugoslovani« združeni politično, doma pa bo vsak to, za kar ga je rodila njegova mati.

Zato pa ima nova vlada tudi ogromen mednarodni pomen. Dokler je vladal pri nas stari centralistični sistem, je vladalo v deželi samo nasilje. Krivica je sledila krivici in nezadovoljnost je rastla na vseh straneh. Slovenci in Hrvatje smo se čutili zatirane in zapostavljene, gospodarji pa so postopali z nami po pravu zmagovalca. Tako

stanje bi bilo moralo prej ali slej dovesti do preliivanja krvi. Danes te nevarnosti ni več.

S padcem centralističnega nasilja pa je izgubil centralizem tudi v naših sosednjih deželah močno oporo. V Bolgariji razmere še danes niso boljše kot so bile prej pri nas. Isto velja glede Rumunije in tudi glede Italije. Danes ni mogoče več dvomiti o tem, da bo centralistična in kapitalistična okrutnost padla tudi v teh deželah in takrat bo slavila federalistična misel svoje velike zmagovalce!

Zdrava pamet nam pa pravi, da je najboljša vnanja oblika za »združene« države republikanska. Dinastije imajo vse naravno težnjo, da bi rade širile svojo rodbinsko moč. To nam potrjuje zgodovina vseh časov in narodov. V »združenih« (federativno urejenih) državah pa ni mogoče na širjenje kakšne rodbinske moči niti misliti. Zato je v federaciji držav ob enem zapopadna tudi usoda dinastij. Kar se preživi, odmrje, ker zakon narave je tak.

Zgodovinska laž o »nem« jugoslovanskem narodu na Balkanu je začela umirati. Na njeno mesto pa stopa krepka naravna moč, zvezna (federativna) republika balkanskih narodov.

Na nas samih pa je, da ta velika ideja čimprej zmagovito prodre na celi črti!

„Orjuna“.

Zgodilo se je te dni, da se je vozil naš človek z vlakom in da sta se v istem vozu peljala tudi dva orjunaša. In končno, da sta ta dva orjunaša začela razlagati, da jima je dobro znano, da se »Orjuna« avtonomistom ne dopade.

V veliko zadrego nas je spravila »Orjuna« s to svojo globokomumno ugotovitvijo. Pravkar smo nameravali, hinavci ki smo, napisati licemerski članek o tem, kako se nam »Orjuna« dopade. Pa pridejo orjunaši in nas razkrinkajo kar tako na lepem, mimogrede. Ne kaže nam torej drugega, nego da priznamo, česar utajiti ne bi mogli. In da v svoje opravičilo še pojasnimo, kako in zakaj nam »Orjuna« ni všeč.

Začnimo torej kar po vrsti!

Že kar ime »Orjuna« samo se nam ne dopade.

Moderna znanost, zlasti kemija, ki ima opraviti s spojinami in razkrojinami, je nujno morala iskati za te sestavine označb. Radi preprostosti jih je običajno označevala z začetnimi črkami njihovih latinskih znanstvenih imen. Spričo mnogobrojnosti kemičnih tvorb je bila to vsekako najbolj praktična pot, ki je vrh tega edina ustrezala znanstvenim svrham, in ki po drugi strani v vsakdanje življenje in v živi jezik itak ni posegala. Prej kakor slej in kljub vsej kemiji se je imenovala voda — voda in ne H₂O.

Podobnih označb so se posluževali vsi ljudje tudi za razne tehnične izume, dostikrat tudi za razne politične pojave, toda vedno le za take, ki so po svoji brezpomembnosti, brezizrazitosti in enodnevničatosti kljubovali tvorni moči živega jezika. Ker ni bilo na teh pojavih ničesar, kar bi jih posebej označevalo in dalo živemu jeziku priliko, da jih izrazi in pove na človeški način, so jim dali formulo. Zakaj nekaj posebnega, poprečnega človeku nedoumljivega je tvorila sila živega jezika, ki obsoja brezusmiljenja vse na smrt, kar kljubuje tej sili.

Našemu sodobju je najodličnejša oznaka poprečnost, ki hoče veljati za tvornost in izvornost. Od tod pojav, da v današnjem življenju kar mrgoli »besedi«, s katerimi ne ve človek, kam bi jih dejal, zlasti v dnevnem časopisu, pisane od poprečnih za poprečne ljudi. Vsak trgovec, ki zavija svoje merilo v drugačen papir, se poiskuje v jezikotvornosti, in edina tolažba človeku je, da take »besede« ne preživljajo svojega očeta.

Vemo sicer, da orjunašem, tem najbolj poprečnim ljudem, vsi ti razlogi ne bodo imponirali. Vemo, da jih prav tako ne bo prepričal odpor vseh kulturnih ljudi proti taki in enaki besedotvornosti. In če bi jim razlagali, da protestira dunajski pisatelj Kraus proti takemu barbariziranju jezika, poreče »Orjuna«, da je to pač avstrijkanstvo; ako jim povemo, da so ruski pisatelji obsodili te vrste živalsko »besedotvornost«, nas bode nakurila z boljševiki, a če omenimo, da so amerikalci filologi storili takisto, poreče... res ne vemo, kaj poreče tedaj »Orjuna«, ali nekaj bo že znala reči. S tem seveda ne mislimo reči, da bo rekla »Orjuna« kaj pametnega, ali glavno je, da nekaj reče, glavno namreč za njene člane, ki jim, po izkušnjah sodeč, ta imaginarni »nekaj« popolnoma zadošča. Zakaj veliko je bedakov na svetu, zelo veliko jih je, in tem je vedno v tolažbo in razvedrilo, kadar vidi, da niso sami.

Hoteli ste ustanoviti nekaj, kar naj bi obvarovalo in osvobodilo naš narod in naš jezik, pa vam je živi jezik prav tega naroda od vsega početka odrekel izraz za tvorbo, da ji niti poštenega imena niso mogli dati. Kajpada, tuja stvar je to, tuja duhu našega naroda, in kaj je bilo naravnije, nego da jo je jezik tega naroda obsodil na brezizraznost, da so se morali zateči k formuli, podobni oni, s katero dela »trgovec« reklamo za najnovejšo in najizdatnejše sredstvo za kurja očesa, ki pa ni niti novo niti izdatno, in pri katerem ima nova formula edini namen, slepariti lahkoverne ljudi in polniti »trgovec« reklamo.

Ne dopade se nam nadalje praktični program »Orjuna«, ki se je nališpal s pavjim perjem fašizma.

Kajti, da je »Orjuna« navaden in precej preprost plagiat fašizma, tega se zaveda danes menda vsak. Plagiatstvo se kaže že na zunaj, v romanski terminologiji. Ne za narod, ampak za »nacijo« se bore njih »akcije« itd. Ali kakor še nikoli ni imel plagiat širokih kril, tako nam je prav to plagiatstvo najboljše jamstvo za neuspeh »Orjuna«.

Program »Orjuna« je na kratko: organizirati vesoljno jugoslovansko pretepaštvo, kakor je organiziral fašizem laško. Strahovati vse prebivalstvo, kakor je strahoval fašizem laško, potem pa se siloma polastiti vlade, kakor se je polastil fašizem laške.

Plagiator je vedno poprečen človek in zato ne vidi, da se nobena misel ne da kar na kratko predstaviti drugam, razen če so podani vsi pogoji, ki so zagotovili tej misli zmago v domači zemlji. In precej tu je napravila »Orjuna« usodno psihološko napako. Fašizem temelji na prirojeni strahopetnosti laškega ljudstva, ki mu edino pretepanje more vzbuditi tisto, kar imenujemo fašisti in orjunaši višja čuvstva, dočim je Slovenec človek, ki udari tudi nazaj. Tatvina tujih misli je bila vedno nevarna za tiste, ki so jih kradli. In prav nič drugače ne bo z »Orjuno« na fašistovskem programu. To pa zato, ker Slovenci nočejo plagirati suženjskega značaja laškega ljudstva zgolj »Orjuna« na ljubo.

Ni bil slučaj, da sta bila Matteotti in Fakin umorjena v istem času. Tudi ni bil slučaj, da so v Sloveniji v istem času nosili orjunaše v mrtvašnico fašistov v Italiji pa ne...

Ne dopada se nam še nekaj, a nekaj zelo važnega: to da si je začela lastiti »Orjuna« pokojnega Ivana Cankarja in s tem skruniti njegov spomin. Cankarja, tega za Prešernom najodličnejšega in najodločnejšega poudarjalca slovenstva. Samo dvojce je mogoče: ali si lasti »Orjuna« Cankarja, ker ga ne pozna, zlasti ne njegovih izjav o jugoslovanstvu in o slovenščini, ali pa si ga lasti kljub temu, da jih pozna.

Mislimo, da bi se v tem oziru razdelili. Kar nas je Slovencev, ostanimo pri Prešernu in Cankarju. Orjunašem pa odstopimo drage volje gg. Radivoja Peterlina Petruško in pa morda Vladimirja Levstika.

Ko smo tako povedali nekaj tega, kar se nam pri »Orjuni« ne dopade, pa ne smemo prezreti stvari, ki so nam všeč. Všeč brez vsake hinavske misli!

Če si mi, navadni državljani, ustanovimo društvo, si po navadi izberemo za njegovega vodjo človeka, ki mu pravimo načelnik ali predsednik ali včasih tudi starosta. To seveda ni nič za »Orjuna«! »Orjuna« pa predsednik — to je k večjemu za republikance, kakor so Amerikanci ali Švicarji ali Čehi. Ne, »Orjuna« ima »velikega vojvodo« (Erzherzog), da se razlikuje od navadnih vojvod, ki poveljujejo jugoslovanski vojski. Izbrali so si torej orjunaši nekega fanta za »velikega vojvodo«, ki je iz hvaležnosti takoj poslal slovenskim podanikom svojo sliko. Ti so bili od počaščenja tako vzhiceni, da so dali sliko v izložbo. Tako smo tudi navadni Slovenci v Ljubljani, če se nam je zdelo, lahko videli tega velikega vojvodo, odetega v neko fantastično turško-perzijsko uniformo. In tako je poskrbela »Orjuna« tudi nekoliko za zabavo v teh resnih časih. To je vsekako lepo od nje, in krivično bi bilo, če bi ji ne priznali, kar ji gre.

Iz naše organizacije.

V Loškem Potoku se je v nedeljo 3. avgusta t. l. ustanovila krajevna organizacija slov. republikanske kmečke in delavske stranke. Načelnik je posestnik Mohar Anton iz Retij, njegov namestnik je pa Rupanšič Jože od tam. Udeležba zaupnikov je bila obilna. Razpravljalo se je zlasti o štirih točkah našega programa: slovenski narod v zvezni državi Jugoslaviji, ki se naj vlada republikansko od kmetov in delavcev. Govorilo se je tudi o občinskih volitvah, kjer nsatopajo 3 skupine: SLS, »Združeni Potočani«, to je slovenski republikanci, in demokratje. Kar je pisal dopisnik »Slovenca« 1. avg. (št. 174), da se slovenski republikanci družijo z demokrati, ne odgovarja resnici. Republikanci gredo popolnoma samostojno v boj in upajo, da uspo izvrstno. Pri tej priliki omenjamo obenem, da govori »Slovenec« v dopisu o kazenski stvari nekega slovenskega republikanca ter uporablja v političnem boju namesto načel osebnosti, ki so se dogodile nekako pred 30. leti! Takšen način boja mi odklanjamo, ker je naša misel dovolj močna, da zmaga med slovenskim kmečkim in delavskim ljudstvom. Republikanski kmetje in delavci Loškega Potoka so požrtvovalni in načelni bojovníki.

Belokrajina. Ker vsakdo najrajši čita dopise, tičeče se organizacije slov. republikancev, Te prosimo dragi nam »Avtonomist«, da priobčiš tudi iz naše zapuščene in pozabljene deželice, par vrstic. Predvsem bodi omenjeno, da je republikansko gibanje pravzaprav, tukaj doma. Sedaj, ko se že vsepovsod ustanavljajo organizacije slov. republikancev, bodi odkrito povedano, da mi Belokranjci v tem pogledu prednjačimo. Komaj je preteklo par tednov, kar se je

vršil sestanek slov. republikancev na Vinici, se že vsepovsod, pa prav po vseh občinah ljudje oglašajo ter navdušujejo za našo stranko, ki koraka složno z bratsko hrvaško seljačko republikansko stranko. Dosedaj so že ustanovljene štiri organizacije in sicer v Dragatušu, Vinici, Sinjem Vrhu ter na Suhorju. V kratkem se ustanovijo še v Semiču in Starem trgu. Vrše se že tudi priprave za ustanovitev okrajne organizacije s sedežem v Črnomlju. Naši inteligentni ter izobraženi možje, ki so že organizirani, nam jamčijo za uspeh. Saj je vsa kmečka inteligenca ter izobraženstvo v republikanskem taboru. Razmere same delajo na to, da moramo biti republikanci. Edino v republiki vidita kmet in delavec rešitev. Raznih obljub ob volitvah smo že sili. Mi hočemo dela in reda, poštenja in pravice za vse stanovce, ne pa kakor dosedaj, da je le eden godel, drugi pa plesali. Kmeti in delavci, naša rešitev je v republiki in sicer v federativni, v kateri si bomo sami postavljali oziroma izvolili načelnike po svobodni volji. Vam ostalim, ki se še stiskate okrog raznih gosposkih ter kapitalističnih strank pa kličemo: Spreglejte tudi vi, ter pridite v naš tabor, ker edina rešitev naša bo v tem, da se držimo gesla: »Vera v Boga in kmečko delavska sloga.« Vzemite si za zgled naše sode brate Hrvate. Ko bi se oni tako ne združili oziroma organizirali, bi jih ne bilo več. Danes bi tam gospodovala velikosrbska oblast, ravno tako pri nas. Mi sami ne pomenimo veliko, ker smo razbiti na štiri države. Porabimo priliko, ki se nam nudi ter korakajmo vsi skupaj složno do zmage. Pravica je na naši strani. Da se tudi uresniči, v to nam pomozite Bog. F. L.

Dnevne vesti.

Važni sklepi hrvaških republikancev. V nedeljo se je vršila v Zagrebu važna seja vodstva hrvaške republikanske kmečke stranke. Vodstvo HRSS je na tej seji sklenilo: 1. Hrvaško narodno zastopstvo, zbrano na svoji 10. redni seji dne 3. avgusta l. 1924. v Zagrebu, glavnem mestu Hrvaške in vseh Hrvatov, jemlje na znanje in soglasno odobrava, da je predsednik HRSS Štefan Radić na podlagi pooblastil hrvaškega narodnega zastopa z dne 19. avgusta l. 1923. in l. maja leta 1924. izvršil pristop HRSS v kmeč-

ko internacijonalo (= mednarodno zvezo) v Moskvi. To je prva dejanjska zveza med hrvaškimi in ruskimi narodom. Pridržal pa je še za nadalje program in taktiko HRSS. — 2. Hrvaško narodno zastopstvo vidi v imenovanju vlade opozicijskega bloka korak, ki nas bliža do sporazumne rešitve hrvaško-srbskega spora in sklepa soglasno, da bodo zsatopniki HRSS v parlamentu to vlado podpirali, dokler bo delala v duhu načel, na katerih je bil napravljen opozicijski blok.

Veliki župan za celo Slovenijo. Nova vlada je imenovala za velikega župana za celo Slovenijo prejšnjega velikega župana za ljubljansko „oblast“ (okrožje) g. Teodorja Šporna, za njegovega namestnika v Mariboru pa g. dr. Vodopivca. Prejšnja velika župana dr. Baltiča v Ljubljani in dr. Pirkmajerja v Mariboru je vlada upokojila.

Naročajte in širite „AVTONOMISTA!“

Razkol v Radičevi stranki. O razkolu v Radičevi stranki so nam razni slovenski listi že parstokrat poročali. Enkrat so vedeli povedati, da so hrvaški kmetje v Radičevem nezadovoljni in da bodo vsi prestopili k centralističnim demokratom. Drugi zopet so vedeli povedati, da hrvaški kmetje ne odobravajo Radičevega pristopa k ruski kmečki mednarodni zvezi in da se bo vsled tega stranka razcepila. Nedeljska seja vodstva hrvaških republikancev pa je dokazala, da so bila vsa ta poročila same pobožne želje. To je že res, da bi nasprotniki republikanske misli radi videli neslogo in razdor v republikanskih vrstah. Res pa je tudi, da so hrvaški republikanci ostali lepo složni in vse, kar so sklenili, so sklenili soglasno, dobro se zavedajoč, da le v slogi je moč! Vzгляд hrvaških republikancev moramo posnemati tudi mi! Kjer je sloga, tam je moč!

Strah in groza. Nova vlada je izdala Štefanu Radiču potni list za povratek v domovino.

Osebe in družabna gibanja. Novo, sveže kmečko-delavsko republikansko gibanje, ki se širi po Sloveniji ni umeten plod. Zato je velika neumnost, ako se posamezne politične stranke in njihovi posamezni vodniki jeze nad posameznimi osebami, ki delujejo v tem pokretu. Ta novi politični pokret ima svoj vzrok v danih socialnih razmerah našega naroda, katerim se je pridružilo po vojni še narodno-preroditeljsko gibanje. Stari nacionalizem je izgubil vso vrednost. Novi slovenski nacionalizem se veže z novo kulturno in socialno zavestjo našega naroda. Čudimo se, da je celo med inteligentnimi ljudmi veliko takih, ki to ne razumejo. Korenina tega gibanja je socialno-gospodarsko začela zoreti že pred vojno. Njegovo rast pa je pospešila vojna s svojimi težkimi posledicami. Zato osebnih napadov, s katerimi se dela odkrito in prikrito, ne morejo tu doseči ničesar. Kvečjemu blamaže.

Država še vedno stoji. Naši bralci se gotovo še spominjajo, kako so centralistični listi — v Sloveniji zlasti „Narod“ in „Jutro“ — vedno pretili, da se bo država podrla, kakor hitro bi prišli na vlado federalisti. To je bilo za centraliste nekaj groznega! „Država bo razpadla, Macedonijo bodo požrli Grki in Bolgari, Mažari bodo pobrali bogato Vojvodino, Lahi bodo zasedli Dalmacijo, Slovenijo pa bodo razkosali Lahi, Nemci in Mažari.“ — Tako so se glasile pesmi slovenskih jeremijev-prerokov. Pred dvema tedni pa smo res dobili vlado, ki je prav zelo federalistično pobarvana in glej: Država še ni razpadla, Macedonije še niso požrli Bolgari in zadnjega ostanka Slovenije tudi še niso razkosali! Kar pa dobrega dela slovenske „intelligence“ nikakor ne bo oviralo, da bi še zanaprej ne taval v centralistični temi.

Kdo je bedak? V zadnji številki našega lista smo v uvodniku zapisali stavek: „Kdor ni republikanec, sploh ni „inteligent“, ampak je bedak. Mi se prav nič ne čudimo, da se je čutil od tega stavka v celi Sloveniji prizadetega samo — „Slovenski Narod“.

Obsodba. Pretekli teden je ljubljansko sodišče obsodilo nekega Oblaka na pet mesecev težke ječe zaradi javnega nasilja, ki ga je uganjal obtoženec pod zaščito „Orjune“. Značilno je, da o tej obsodbi nista poročala ne „Jutro“ in ne „Narod“.

Zakaj so ljudje sedaj zadovoljni? Nekaj tednov so se dogajale v Ljubljani in tudi po deželi čudne stvari. Našli so se ljudje, ki so svoje some-

ščane in sodržavljane na cesti pretepali, streljali, izsiljevali, grozili in tako dalje. Slavna oblast je vse to početje mirno gledala. Ali je morala mirno gledati take nezakonitosti na „višje povelje“, ali pa iz lastne brezbržnosti, to nas ne zanima. Dejstvo je, da je slavna oblast in sicer policijska kakor tudi sodna, vse to mirno gledala in trpela. Komaj pa je prišla na krmilo nova vlada, se je slavna oblast čudovito hitro zavedla svoje dolžnosti. Policija zopet lovi razgrajče in pretepače kot jih je prej, sodišče pa jih sodi kot jih je prej. Zaradi izpremembe v držanju policije se nič ne čudimo. Policaj je revež, ki mora ubogati svoje „višje“ in izvršiti to, kar mu je zapovedano. Zelo čudna in zanimiva pa je nagla izprememba pri sodnji, torej pri ljudeh, ki jim zakon jamči popolno neodvisnost in ki imajo pravico razsojati tudi o vladnik ukrepah, ali so zakoniti ali ne. Če bi bili sodniki res to, kar bi morali biti, namreč neodvisni sodniki, bi ljudje ne mogli opaziti nobenih izprememb pri sodnji. Zlo pa je v deželi, kjer neodvisni sodniki same sebe degradirajo v odvisne upravne uradnike. Tam je zaupanja konec in konec reda in konec pravne varnosti. Izprememba pa, ki smo jo pravkar doživeli, pomeni, da poskušajo tudi sodniki zopet postati neodvisni sodniki. S to izpremembo so ljudje zelo zadovoljni, ker si mislijo, da bodo zopet enkrat lahko mirno hodili po svojih opravkih. Vprašanje pa je, če ne bo ta izprememba na dobro trajala le do — nove vlade! Šele takrat bomo videli, ali imamo v deželi res tudi neodvisne sodnike ali pa imamo samo od vlade odvisne policajce.

Dobra uprava. Ko je novi finančni minister g. Spaho začel pregledovati »zapuščeno« svojega prednika Stojadinovića, je našel spisek, iz katerega je razvidno, da je jako bogato »podpiral« okoli 250 belgrajskih časnikarjev in drugih ljudi, da so ti hvalili njega in njegovo finančno politiko. Tem ljudem je nakazal lepe milijone. Hvalili in slavili so pa gospodje finančnega ministra in njegovo gospodarsko politiko tako dobro, da je dinar zdrknul od 7 frankov 15 centimov na 6 frankov 40 centimov. Če bi bili ti ljudje finančnega ministra še naprej hvalili, bi bil dinar kmalu enak bivši poljski marki.

Kako je prišlo do nove vlade. Na to vprašanje odgovarja »Beogradski dnevnik«. Ta pravi, da kralj pravzaprav ne mara ne za Davidovića, ne za dr. Korošca in ne za dr. Spaha. Kljub temu pa je tem trem gospodom izročil vlado, in sicer zato, ker je prejel od »državljana kraljevine SHS, ki je odpotoval nedavno v Rusijo« (t. j. od Stefana Radiča, op. ur.) iz Rusije pismo, kjer je stalo, da bo na Hrvaškem takoj izbruhnila revolucija, če kralj ne da vlade imenovanim gospodom. Vsebine tega pisma, piše »Beogradski dnevnik« dalje, se je kralj tako prestrašil, da se je takoj udal!

„Kurne“. Na bankovcih po 1 dinar takoj od začetka ni bilo napisana, da je 1 dinar vreden 4 krone. V najnovjšem času so pa štempljali tudi dinarje. Besedilo štamplje se glasi v zgornji vrsti „1 dinar“, v spodnji vrsti pa najprej v cirilici „4 kurne“, potem pa v latinici „4 krune“. — Če se država sama tako malo briga za svoj denar in za njegovo natančno izdelavo, ne more zahtevati, da bi inozemstvo naš denar višje cenilo kakor ga.

„Napredna“ Ljubljana. Kdor hoče videti „napredno“ Ljubljano, naj gre v nedeljo ob 11. uri dopoldne k maši k frančiškankam. Tam je zbrana „napredna“ Ljubljana do vštete druge kategorije tretje vrste. „Napredna“ Ljubljana od druge kategorije tretje vrste višje pa hodi ob poldvanaestih v šenklaško cerkev. Ko pa nove vlade ne bo več, se bo zbirala „napredna“ Ljubljana zopet na trgu Tabor ali pa v „Zvezdi“.

Grozna rudniška nesreča. V rudniku v Šentjanžu se je zgodila dne 2. avgusta grozna nesreča, ki je zahtevala 10 človeških žrtev. O tej nesreči poročajo listi sledeče: „V sobo-

to dne 2. avgusta okoli pete ure popoldne se je zbrala nad mokronoško dolino velika nevihta. Utrgal se je oblak in v kratkem je bilo vse pod vodo. Najhujše je gospodarila voda na Krmelu, kjer je tekla po cesti en meter visoko. Voda je udrla v rove „Franjo“, „Andrej“ in „Vencel“. Iz rogov „Franjo“ in „Vencel“ so se mogli rudarji še rešiti. V rov „Andrej“ pa je pridrlo toliko vode, da je bila vsaka rešitev nemogoča. Voda je zalila strojnico in zalila sesalke. Pod vodo je tudi električna centrala, veliki stroj je nehal delovati, mali stroj pa je bil preslab, da bi zmožel ogromno delo. Zato vode ni bilo mogoče izsesati in utonilo je 10 rudarjev.“ — Tako se glase v kratkem poročila dnevni listov. Ti listi poročajo tudi, da je prišlo na kraj nesreče lepo število zastopnikov rudarske oblasti. Ti gospodje so prišli, kakor je že navada, nekoliko orepozno. Če bi bili prihajali ogledovat rudniške naprave pravočasno, bi bili morali tudi že pravočasno videti, da preti rudniku nevarnost od poplave. Če leže vhodi v rove v dolini, okrog pa so same gore, bi moral uvideti tudi inženir, da bo voda drla s hriba v dolino in ne narobe. Videl in vedel bi lahko tudi inženir, da je mogoče, da se utrga nad mokronoško kotlino oblak, in za ta slučaj bi bil moral skrbeti za zadostne varnostne naprave. To je

vendar neverjetno, da ni električna centrala zidana tako, da je tudi največji naliiv ne bi mogel ponlaviti. Ali pa da more voda udreti v rov! Zakaj pa poznamo močne betonske zidove in nasipe? To vse dokazuje veliko malomarnost nadzorovalnih organov in vsa krivda za nesrečo zadeva te gospode in nikogar drugega. Zato bi bilo pravično, da preiskava potiplje tudi te gospode in ne le kakšnih rudniških paznikov.

Naš somišljenik. vpokojen državni uradnik išče primerne službe, zlasti kot občinski tajnik s stanovanjem. Ponudbe na našo urpavo.

Kdo sprejme ključavničarskega učenca? Ponudbe na našo urpavo.

Dolžnost vsakega naročnika je, da se prepriča, ako ima naročnino plačano. Kdor ugotovi, da naročnino še ni poravnal, naj to takoj odpošlje. Kdor nima položnice, naj jo zahteva po dopisnici od uprave.

Za tiskovni sklad so darovali:
L. K. Ljubljana Din 50
Neimenovan, Škofja Loka Din 30
Neimenovan, Želimlje Din 10
Loškopotoški republikanci Din 110
Vsem neustrašenim in požrtvovalnim darovalcem naša iskrena hvala. Upamo, da niso zadnji in da se bodo našli med našimi zavednimi somišljeniki še mnogi posnemovalci. Priporočajte in širite naš list.

O ljubljanskem velesejmu.

(Dopis.)

Dovolite mi, gospod urednik, da izpregovorim par odkritih besed o velesejmu s stališča ljubljanskih gostilničarjev. Dosedanji velesejmi v Ljubljani so bili gostilničarjem, izvzemši one, ki so v bližini sejna, bolj v škodo nego v korist. Ko se enkrat otvori sejem pa do zaključka, se večina ljudi, bodisi domačih, bodisi tujcev, suče po sejmju in njega okolišu, tako da še navadnih gostov, ki jih gostilničar ima, tiste dni ni na spregled, še manj pa tujcev, izvzemši prenočišče in izvestnih kavarn. Na sejmju so paviljoni za razne pijače in veselice, večina pod pretvezo, da se dela s tem reklama za naše „vino-rejce“. Ti naši ubogi vinorejci pa imajo od teh paviljonov bore malo ali pa nič. Naš kmet vinorejec po teh paviljonih ne razstavlja, oz. ne prodaja svojega izdelka, ampak samo bogataši, velepodjetniki svoja desertna vina; po paviljonih pa se šopirijo razni vinski nadzorniki in, če ni drugače, se med seboj lasajo kakor predlanskim g. Tuklav iz Štajerske in g. Franc Gombač v „Kmetijskem listu“. Prida pa iz tega delovanja gospodov vinskih nadzornikov za našega kmeta-producenta ni nobenega. Proti čemu pa mi davkoplačevalci najodločnejše protestiramo, je to, da morajo biti na velesejmu ob 6. vsi razstavljalni paviljoni zaprti, dočim smejo vinski paviljoni biti

odprti pozno v noč. Mi gostilničarji pa imamo strogo policijsko uro ob 11. Po sejmjskih vinskih paviljonih pa se pije, poje in razgraja, eventualno tudi pretepa do ranega jutra. Vse te lepe storiije, ki se v teh paviljonih godé, so dobro popisane pri policijskem ravnatelstvu. Gostilničarji vprašamo obrtno oblast, ali nismo mi redni davkoplačevalci vredni toliko, da bi se ob velesejmu tudi naši interesi upoštevali? Ako se morajo ob 6. zapreti vsi paviljoni, zakaj se ne zaprejo tudi vinski, ki do te ure napravijo zadosti profita, da bi tudi mi gostilničarji videli kakega velesejskega gosta pri nas?

Žitne cene v Vojvodini. Pšenica po 365—380 dinarjev, po kvaliteti. — Rž po 320 dinarjev. — Ječmen po 325—330 dinarjev. — Oves po 325 dinarjev. — Koruza po 287 do 295 dinarjev. — Moka št. 0 po 575 dinarjev.

Cena masti. Cena masti je poskočila. V Belgradu so prodajali domačo mast po 32—34 dinarjev kilo, špeh po 30—32 dinarjev, ravno tako tudi suho meso. — V Zagrebu so prodajali fabriško mast v sodih po 33—34 dinarjev, domačo mast po 35 dinarjev, svežo slanino po 34 dinarjev, prekajeno pa po 40 dinarjev.

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. — Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon št. 220.

ILIRSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8/1.
sprejema hranilne vloge po 8%
Večje in stalne vloge do 12%

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi FRANCKOV; kavni pridatek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunaj po novi, rjavomodro-beli etiketi. — Na tej se posebno iztičejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so: km »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi FRANCK; z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA
SLOVENSkih AVTONOMISTOV.

Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

**Originalne (prave)
potrebščine (fixat, preser-
vat) za**

Opalograph

kakor tudi kompl. aparate dobite
samo pri **Lud. Baraga**,
Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/l.

STOEWER
RECORD
je nedostižno!

Večletno jamstvo

„Stoewer“

šivalni in pisalni stroji

bodo letos razstavljeni v paviljonu F — 148 na Ljubljanskem
velesojmu. Zaloga

Lud. BARAGA, Ljubljana,
Šelenburgova ulica 6, I. nadstropje.

Spezialna mehanična delavnica za popravo pisalnih, računskih,
razmnoževalnih in drugih strojev. Najfinejše strojno olje in sploh
vse potrebščine, ki spadajo v to stroko.

15letno jamstvo.

□□□□□□□□□□□□□□□□

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.
priporoča po najnižjih cenah svojo za-
logo izgotovljenih oblek in manufakture.
Obleke po meri se točno izvršujejo.

□□□□□□□□□□□□□□□□

Ali sem že poslal — naročnino?

Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ul. 1
trgovina čevljev in specialna
tvrdka za ortopedična in ana-
tomična obuvala
sprejema
vsa naročila po meri
in popravila.

MERAKL

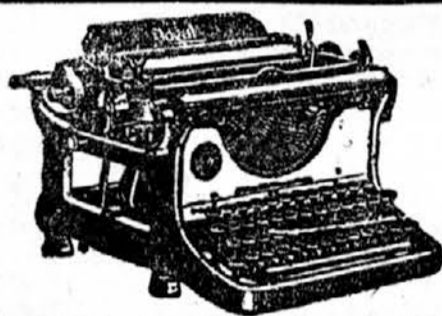
barve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče)
in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:
Ljubljana - Medvode.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.
Telefon šte. 268.
Najboljši pisalni, razmno-
ževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Antikvarijat, knjigarna
HINKO SEVAR
Ljubljana, Stari trg 34
kupi in prodaja različne knjige v vseh
jezikih po ugodnih cenah.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavni: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Prva žebeljarska in železoobrtna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

**Pisma: Žebeljarska zadruga, Kropa (Slovenija). Brzjavke:
Zadruga Kropa. — Telefon interurban: Podnart številka 2.**

Želji za normalne in ozkotirne železnice. Želji za ladje, črni ali pocinkani. Želji za zgradbe,
les itd. Želji za čevlje. Spojke za odre in prage. Spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje
za brane. Kljuge za podobe, zid, cevi, žlebove itd. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice.
Zakovice za tenderje, kotle, mostove, sode, pločevino, kolesa itd. Vijačni čepi. Verige. Vsi v našo
stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in rizbah najceneje. Ilustrov. ceniki na razpolago.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto,
Rakek, Slovenjgradec,
Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4. (v lastni stavbi)

KAPITAL IN REZERVE DIN 18,300.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice,
Meža-Dravegr.,